

DR. ERDŐ JÁNOS

A „CSENDES PETŐFI UTCÁ“-BÓL INDULT EL

Adatok Mikó Imre életrajzához

Gyermekkora

Bánffyhunyadon született 1911. március 27-én. Édesapja bölöni származású dr. Mikó Lőrinc törvényszéki bíró, édesanyja torockói Zsakó Aranka, a „vaskenyér“ házából. Az első világháború kitörésekor, 1914-ben a család Kolozsvárra költözött, a „csendes Petőfi utca“-i Zsakó házba; ez lett élete végéig állandó lakhelye.

A családi otthon lelki világa, az iskola, a múlt, akik előtte jártak, mind termékenyítőleg hatottak gyermek- és ifjúkorára. Szüleinek élete a hűséges ember- és társadalomszolgálatot példázta. Apja az első világháború és hosszú hadifogság után az unitárius egyház tanácsosa, odaadó munkása, élete utolsó éveiben pedig (1946—1952) főgondnoka volt. Anyja az egyházi és társadalmi nőmozgalom kiemelkedő személyisége, a gyermekvédelem és a munkaképtelenek ügyének lelkes harcosa, az unitárius ipari leányközépfiskola létrehozója és első felügyelő gondnoka.

A tanulás évei

Elemi és középiskolai tanulmányait az 1916—1928. években a kolozsvári unitárius főgimnáziumban végezte el. A felsőbb osztályokban a Kriza-önképzőkör lelkes tagja, nyolcadikos korában pedig elnöke volt.

Érettségi után a jogi pályát választotta. Döntését befolyásolta a családi hagyomány és az a társadalmi szemlélet, mely a jogászságban látta az értelmiség vezető rétegét. 1928-ban iratkozott be a kolozsvári egyetem jogi fakultására és ezzel egyidejűleg az Unitárius Teológiai Akadémiára is, ahol két évet hallgatott le. 1934-ben jogi doktorátust szerzett. 1934—1936 között ösztöndíjasként Párizsban folytatta jogi tanulmányait, és idegen nyelveket tanult. Közben bejárta Németországot, Angliát és Svájcot.

Életútjának állomásai

Az 1937-es év jelzi elindulásának idejét. Ebben az évben ügyvédi irodát nyitott Kolozsvárt. A közéleti pálya vonzotta. Érvényesíteni akarta képességeit és a nép érdekeit szolgáló elgondolásait. A közösséget sokoldalúan szolgáló emberré vált, aki több történeti szakasznak tanúja és tanúságtévője lett. Megismerte az élet magasságait, de mélységeit is.

Közéleti munkásságát világi-társadalmi és egyházi téren fejtette ki. Szerepet vállalt az ország politikai életében; az akkori Magyar Párt kolozsvári irodájának titkára lett, majd országgyűlési képviselőnek választották meg. Közben a közjog, a nemzetközi jog és kisebbségvédelem terén művelte a szakirodalmat.

1939. aug. 5-én házasságot kötött Kauntz Kornéliával. Házasságukból négy gyermek született.

A második világháború alatt kapcsolatba lépett a baloldali erőkkal, és részt vett a békemozgalomban.

1969-ben tagja lett a Romániai Írószövetségnek. 1970-ben a Kriterion könyvkiadónál szerkesztői állást kapott; itt egyik kezdeményezője és végig szerkesztője volt a nagyértékű és népszerű Téka-könyvsorozatnak.

1971-ben Magyarországra, 1972 őszén a Szovjetunióba utazott, mint az ottani írószövetség vendége. 1973-ban egy hónapot töltött az Egyesült Államokban, ahol különböző városokban előadásokat tartott a romániai magyar emlékiratirodalomról. 1976 tavaszán előadói körutat tett Ausztriában, az NESZK-ban és Svájcban.

1975-ben nyugdíjba vonult; most már minden idejét irodalmi tevékenységre fordíthatta.

A közéleti szolgálatával párhuzamosan tevékenykedett egyházi téren is. Balázs Ferenc oldalán bekapcsolódott az unitárius ifjúsági mozgalomba. 1936-ban, 25 éves korában a Főtanács tagjának választották; — ilyen fiatal főtanácsi tagról nem tud egyháztörténelmünk. 1943-ban a székelykeresztúri unitárius főgimnázium felügyelőgondnokává választották. 1964-től rövid megszakítással (1969—1972) az egyház főgondnoki tisztségét töltötte be. Mint főtanácsi tag és főgondnok értékes munkásságot fejtett ki az egyház megújítása érdekében. Tevékeny részt vett az egyház alapításának 400. évfordulója alkalmával 1968-ban tartott zsinat előkészítésében. 1972-ben jelen volt feleségével együtt az Unitárius Világszövetség — IARF — heidelbergi kongresszusán, és ott felszólalásával figyelmet ébresztett a romániai unitárius egyház és személye iránt. Utolsó főgondnoki ténykedése az 1976. dec. 4—5. napjain Marosvásárhelyen tartott zsinaton való részvétele volt. Bár súlyos beteg volt már, de kötelességének tartotta részt venni a gyűlés munkálataiban. Helytállásával és példaadó türelmével búcsúzott egyházától.

Munkája közben, elvégzetlen dolgok, beteljesületlenül maradt írói tervek és főgondnoki elgondolások közepette érte a halál Kolozsvárt 1977. március 21-én.

Temetése, hamvasztása után, március 29-én volt a Petőfi utcai családi ház udvarán. Dr. Kovács Lajos püspök temetési beszédében méltatta hűséges emberszolgálatát és egyházi érdemeit. Az egyház nevében főgondnoktársa, Dr. Barabássy László búcsúztatta. A Romániai Írószövetség nevében Dávid Gyula vett búcsút az embertől és íróársától.

Mikó Imre egyéniségének összetevője és meghatározója a tiszta emberség, a tudás és a hivatástudat biztonsága, az emberben való hit és a személyiség varázsa volt.

Alkotó egyéniség, fáradhatatlan volt a múlt értékeinek, építő tanulságainak, haladó hagyományainak feltárásában és értékesítésében. A jelenből vallott a múlttól és akarva-akaratlanul a jövőről is. Minden művében a tiszta humanizmus, az igazságszeretet és a jézusi testvériség elvei vezérelték.

Alkotásai

Sokoldalú író, aki nem restellette „kevésbé rangos“ műfajban írni egészen a könyvrecenzióig. Vallotta, hogy számára a funkció fontos, amelyet „az írás nemzetiégi köztudatunk alakításában betölt“.

Első írása 1928-ban jelent meg nyomtatásban a Kriza-önképzőkör Almanachjában, első könyve 1932-ben, 21 éves korában. Ettől kezdve írásai-
val állandóan jelen van a hazai magyar újságokban: Keleti Újság, Ellenzék, és folyóiratokban: Erdélyi Fialatok, Magyar Kisebbség, Korunk, Erdélyi Múzeum, Hítel, Keresztény Magvető. 1948 után főleg műfordításokkal foglalkozott, oroszról, románból, franciából és németből fordított.

1967-től kezdve esszéekkel, történelmi regényekkel, tanulmányköte-
tekkel jelentkezett. Írásai jelentek meg a hazai magyar folyóiratokban: Utunk, Korunk, A Hét, Igaz Szó, Művelődés. Nagyobb munkái, melyek népkönyvvé váltak:

Honpolgárok és világpolgárok (1967), A bércre esett fa. Bölöni Far-
kas Sándor életregénye (1969, II. kiadás 1977), Az utolsó polihisztor
(1971), Akik előttem jártak (1976, 1977), Beke Györggyel és Fodor Sán-
dorral együtt: Orbán Balázs nyomdokain (1969), Dávid Gyulával: Pe-
tőfi Erdélyben (1972).

Bevezető tanulmányokat írt Illyés Gyula: Puszták népe, Jancsó Béla: Irodalom és közélet, Bölöni Farkas Sándor: Utazás Észak-Ameri-
kában, Balázs Ferenc: Bejárom a kerek világot és Kós Károly: Varjú-
nemzetség c. művekhez.

Befejezetlenül maradt munkái: A csendes Petőfi utca — önéletrajzi
írás és Rög és nagyvilág — Balázs Ferencről szóló monográfia.

Mikó Imre nemcsak alkotó, de példamutató ember is volt. Nehéz,
megpróbáltatásokkal tele korban előttünk járt, utat mutatott a szülőföld
és nép szeretetében, az értékek megbecsülésében és az igaz emberség-
ben. Önmagáról, de valamiképpen nekünk is, így vallott: „Íme, ti mind-
nyájan, akik egyben az utókor is vagytok, eddig tart a bércre esett fa
regényes története. Szomorú, ha csak az egyedülálló ember sorsát látod
benne, de biztató, ha arra gondolsz, hogy a lélek ereje — bárhová is
vezessen a sors — csuda dolgokat tehet.“

Akik ismerték Mikó Imrét, szeretettel és tisztelettel őrzik emlékét.

DR. KOVÁCS LAJOS

„MINTHA LÁTTA VOLNA A LÁTHATATLANT“

Zsid 11,27

Holbeinnak, a 16. század híres német reneszánsz festőművészenek
van egy 58 fametszetből álló képcsoportozata, amelynek címe: *A halál-
tánc*. Ezeken a képeken, amelyek a korabeli társadalom különböző osz-
tályainak jellegzetes képviselőit ábrázolják, egy csontvázszerű, félelme-
tes alak látható: a halál. Egy kivételével mindegyik képen a halál fe-